

آیین نامه

دوره دکتری (Ph.D)

۱۳۹۰-۹۱

مقدمه:

رشد پر شتاب علم و فناوری و تحولات عظیم اجتماعی و اقتصادی به خصوص اهداف برنامه‌های توسعه و سند چشم انداز بیست ساله جمهوری اسلامی ایران، شرایطی را برای دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی پدید آورده است که وزارت علوم، تحقیقات و فناوری برای ایجاد تحول راهبردی در علم و فناوری و توجه بیشتر به پژوهش، تربیت نیروهای متعهد، متخصص و ماهر را از طریق تنوع در شیوه پذیرش دانشجو در دوره دکتری، را در صدر اولویتهای کاری خود قرار داده است.

برای نیل به اهداف پیش‌روی، آخرین آیین‌نامه آموزشی دوره دکتری، مورد تجدید نظر قرار گرفت و در نهایت، پس از جمع‌آوری نظریه‌های کارشناسی و بررسی در جلسات مختلف کار گروه آموزشی، آیین‌نامه جدید دوره دکتری به دو شیوه «آموزشی - پژوهشی» و «پژوهشی» تدوین شد. لازم به تأکید است که برگزاری هر یک از شیوه‌ها، صرفاً با مجوز شورای گسترش آموزش عالی مجاز خواهد بود. البته در شیوه پژوهش محور، طرح‌های پژوهشی، پس از تصویب در کمیته‌های تخصصی و تعیین کارفرمای مشخص و پیش‌بینی اعتبارات آن که باید از اعتبارات خارج از مؤسسه تأمین شده باشد، اجرا خواهد شد.

ماده ۱ - برای رعایت اختصار، تعاریف زیر در این آیین‌نامه به کار می‌رود:

وزارت: منظور وزارت علوم، تحقیقات و فناوری است.

دوره دکتری: منظور دوره دکتری (Ph.D) است.

مؤسسه: منظور هر یک از دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های آموزش عالی و پژوهشی کشور است که مطابق مقررات وزارت، مجازند دوره دکتری برگزار کنند.

گروه: منظور کوچکترین واحد سازمانی آموزشی یا پژوهشی مؤسسه است.

آیین نامه: منظور آیین‌نامه دوره دکتری است.

طرح پژوهشی تقاضا محور: طرح پژوهشی، دارای کارفرمای مشخص است که برابر قرارداد، اجرای آن به مؤسسه واگذار و اعتبارات کامل پروژه به همراه هزینه‌های نظارت بر آن توسط کارفرما تأمین و نتیجه کار نیز تحویل گرفته می‌شود.

کمیته راهبری: منظور کمیته‌ای است که هدایت رساله دانشجو را بر عهده دارد. در شیوه آموزشی - پژوهشی، استاد راهنما و دو نفر عضو هیات علمی با انتخاب شورای تحصیلات تکمیلی گروه و در شیوه پژوهشی استاد راهنما، مدیر گروه، معاون پژوهشی و کارفرما اعضای این کمیته را تشکیل می‌دهند.

هیات داوران: منظور هیاتی است که ارزیابی نهایی رساله دانشجو در دوره دکتری را بر عهده دارد.

شورا: منظور شورای تحصیلات تکمیلی یا شورای آموزشی دانشگاه در شیوه آموزشی - پژوهشی و بر حسب مورد شورای پژوهشی مؤسسه در شیوه پژوهشی است.

توضیح ۱: نماینده تحصیلات تکمیلی، یکی از اعضای هیات علمی دانشگاه است که توسط شورای تحصیلات تکمیلی گروه یا شورای آموزشی (یا تحصیلات تکمیلی) دانشکده تعیین می‌شود. وی بدون حق رأی باید بر حسن اجرای جلسات در چارچوب آیین نامه آموزشی دوره‌های تحصیلات تکمیلی نظارت نماید. در جلسه دفاع، نماینده تحصیلات تکمیلی اولاً باید ترتیبی اتخاذ نماید تا سؤالات منحصرراً توسط داوران پرسیده شود و پاسخ به این سؤالات منحصرراً توسط دانشجو ارائه گردد و ثانیاً مسؤول جمع‌آوری نمرات داوران، استاد راهنما

و استاد مشاور (به طور محرمانه) و نیز اخذ میانگین به عنوان نمره نهایی دانشجو و تکمیل فرمهای مربوطه است.

ماده ۲ - دوره دکتری بالاترین دوره تحصیلی آموزش عالی است که به اعطای مدرک تحصیلی می‌انجامد و رسالت آن تربیت افرادی است که با نوآوری در زمینه های مختلف علوم و فناوری در رفع نیازهای کشور و گسترش مرزهای دانش مؤثر باشند. این دوره به دو شیوه «آموزشی- پژوهشی» و «پژوهشی» اجرا می‌شود.

تبصره ۱: مؤسسه‌های پژوهشی با داشتن برنامه پنج ساله مصوب هیأت امناء و زیرساخت‌های لازم و تبدیل پژوهش‌های مورد نیاز دستگاه‌های متقاضی به پروژه‌های پژوهشی می‌توانند دوره دکتری پژوهشی را اجرا کنند و دانشگاه‌ها نیز به ازای هر ۵ نفر دانشجوی دکتری آموزشی - پژوهشی می‌توانند یک نفر دانشجوی دکتری به شیوه پژوهش محور جذب کنند مشروط بر اینکه استاد راهنما طرح پژوهشی تقاضا محور داشته باشد.

ماده ۳ - شرایط پذیرش

الف) داشتن شرایط عمومی ورود به آموزش عالی
ب) داشتن مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد مورد تأیید «وزارت»
ج) داشتن صلاحیت علمی
د) داشتن توانایی در زبان خارجی

تبصره ۲: نحوه احراز صلاحیت علمی و توانایی در زبان خارجی براساس آیین‌نامه آزمون‌های نیمه‌متمرکز ورودی دکتری مصوب وزارت تعیین می‌شود.

توضیح ۲: ارائه گواهی قبولی در آزمون زبان خارجی برای دانشجویان ورودی ۹۰ ضروری است.

توضیح ۳: دانشجوی دوره دکتری باید به طور تمام وقت به تحصیل بپردازد.

ماده ۴ - ظرفیت پذیرش دانشجو با توجه به تعداد استاد(ان) راهنما که حداقل در مرتبه استادیاری با حداقل دو سال سابقه تدریس در دوره‌های تحصیلات تکمیلی و راهنمایی دو پایان نامه کارشناسی ارشد باشد، تعیین می‌شود و مسئولیت راهنمایی هر دانشجو از ابتدا بر عهده استاد(ان) راهنماست که به درخواست دانشجو و موافقت عضو هیأت علمی و تأیید شورای تحصیلات تکمیلی گروه ذیربط تعیین می‌شود.

توضیح ۴: هیچ یک از بستگان درجه یک (پدر، مادر، فرزند، برادر، خواهر و همسر) یک دانشجوی دوره دکتری نمی‌تواند راهنمایی، مشاوره و یا داور رساله دانشجویی مورد نظر را به عهده گیرد.

توضیح ۵: برای تدریس در دوره دکتری، عضو هیأت علمی باید سابقه چهار نیمسال تدریس داشته باشد که حداقل دو نیمسال آن در دوره کارشناسی ارشد باشد. اگر مقطع کارشناسی یا کارشناسی ارشد رشته ای خاص در دانشگاه فردوسی مشهد وجود نداشته باشد، تصمیم‌گیری در مورد این توضیح با شورای تحصیلات تکمیلی گروه و در چارچوب مقررات است.

توضیح ۶: تعداد دانشجویان دکتری که اعضای هیأت علمی در بار اول راهنمایی آنها را به عهده می‌گیرند ۱ نفر است.

توضیح ۷: سوابق تدریس به صورت حق التدریس در خارج از دانشگاه فردوسی مشهد مورد محاسبه قرار نمی‌گیرد ولی سوابق اعضای هیأت علمی که به دانشگاه فردوسی مشهد منتقل شده اند باید مورد محاسبه قرار گیرد.

تبصره ۳: شرایط تعیین استاد راهنما در شیوه پژوهشی به جای دو سال سابقه تدریس، به پایان رساندن دو طرح پژوهشی به عنوان مجری طرح می‌باشد که حداقل یک طرح باید پژوهش تقاضا محور خاتمه یافته و یا در دست اقدام باشد.

تبصره ۴: در صورت نیاز، به پیشنهاد استاد راهنما و تأیید شورای تحصیلات تکمیلی گروه، مسئولیت راهنمایی رساله دانشجوی را دو استاد راهنما به طور مشترک عهده دار می‌شوند.

توضیح ۸: استاد راهنمای اول (مسئول مکاتبات و امور آموزشی-پژوهشی) باید عضو هیات علمی گروه آموزشی مربوطه باشد.

تبصره ۵: در صورت نیاز، به پیشنهاد استاد راهنما می‌توان یک یا دو استاد مشاور برای هدایت دانشجو تعیین کرد.

توضیح ۹: برای مشاوره رساله دکتری، به جز داشتن مدرک دکتری یا استادیاری قید دیگری وجود ندارد.

تبصره ۶: در شرایط خاص و به تشخیص شورای تحصیلات تکمیلی گروه، انتخاب استاد راهنمای دوم و مشاور از بین متخصصان (با مدرک دکتری) خارج از مؤسسه نیز بلامانع است.

ماده ۵ - مجموع واحدهای دوره دکتری ۳۶ واحد است که در شیوه آموزشی - پژوهشی ۱۲ تا ۱۸ واحد آن واحدهای درسی و ۱۸ تا ۲۴ واحد آن رساله است و در شیوه پژوهشی نیز ۳ تا ۸ واحد آن واحدهای درسی مرتبط با موضوع رساله دانشجوی و ۲۸ تا ۳۳ واحد آن رساله است که در برنامه درسی مصوب هر رشته با نظر استاد راهنما تعیین می‌شود.

تبصره ۷: تعیین حداقل و حداکثر واحدهای درسی در شیوه پژوهشی در هر زمانی از دوره تحصیلی با تشخیص و نظر استاد راهنما و تأیید شورای تحصیلات تکمیلی گروه صورت می‌پذیرد.

تبصره ۸: واحدهای درسی به منظور تسلط بر مفاهیم نوین هر رشته و تقویت توان علمی دانشجو برای اجرای فعالیتهای پژوهشی با نظر استاد راهنما و تأیید شورای تحصیلات تکمیلی گروه و براساس برنامه درسی مصوب هر رشته انتخاب می‌شود.

توضیح ۱۰: گروههای آموزشی باید با توجه به روند رشد دانش و فناوری نسبت به روزآمد نمودن سرفصل دروس دوره‌های تحصیلات تکمیلی اقدام نمایند.

توضیح ۱۱: در صورت ضرورت فقط بخش بسیار کمی از زمان کلاس در طول یک ترم می‌تواند به ارائه سمینارهای دانشجویی اختصاص یابد و بخش اعظم زمان کلاس باید توسط خود مدرسین محترم به ارائه اطلاعات درسی روزآمد در چارچوب سرفصل تخصیص یابد.

توضیح ۱۲: با توجه به ماهیت دوره آموزشی، ارائه نمره دروس نباید مشروط به ارائه مقاله پژوهشی یا ترجمه بخشی از یک کتاب در طول ترم باشد.

تبصره ۹: حداقل نمره قبولی در هر درس، ۱۴ از ۲۰ و میانگین قابل قبول نمره‌های دانشجوی در همه دروسها، ۱۶ از ۲۰ است. ولی چنانچه میانگین دروسهای گذرانده شده دانشجوی کمتر از ۱۶ باشد، دانشجوی مجاز خواهد بود با رعایت سنوات و با نظر استاد راهنما، حداکثر در یک نیمسال تحصیلی، درسهایی را علاوه بر سقف واحدهای درسی، برای جبران میانگین کل بگذراند.

تبصره ۱۰: در شرایط خاص و در صورت نیاز به تشخیص استاد راهنما و تأیید شورای تحصیلات تکمیلی گروه ذیربط دانشجو موظف است حداکثر تا ۶ واحد درسی را به عنوان جبرانی بگذراند. نمره دروس جبرانی در تعیین میانگین کل محاسبه نمی‌شود.

توضیح ۱۳: حداقل نمره قبولی در دروس جبرانی بدون احتساب در میانگین کل نمرات دانشجو در هر درس ۱۲ از ۲۰ است. دروس جبرانی باید ترجیحاً قبل از شروع دروس دکتری و حداکثر تا پایان دروس اصلی گذرانیده شوند.

توضیح ۱۴: برگزاري دروس دکتری به صورت معرفی به استاد مجاز نیست.

توضیح ۱۵: تشکیل کلاسهای دکتری با تعداد دانشجوی کمتر از کف مصوب شورای تحصیلات تکمیلی دانشگاه مجاز نیست. موارد استثنایی باید بعد از تأیید شورای تحصیلات تکمیلی گروه و دانشکده (در صورت وجود) برای تصمیم‌گیری به کمیته منتخب شورای آموزشی دانشگاه ارجاع شود.

توضیح ۱۶: در صورت ارائه دروس سمینار ۱ و ۲، دانشجویان دکتری باید یک سخنرانی از نتیجه مطالعات خود در این درس در گروه آموزشی ارائه دهند.

ماده ۶ - موضوع رساله:

دانشجو موظف است در شیوه آموزشی - پژوهشی تا پایان نیمسال اول و در شیوه پژوهشی از طرح‌های پژوهشی تقاضا محور، همزمان با پذیرش، موضوع رساله خود را با هماهنگی استاد راهنما تعیین و پس از تصویب شورای تحصیلات تکمیلی گروه، فعالیت پژوهشی خود را آغاز کند.

تبصره ۱۱: پیشنهاد (طرح پیشنهادی رساله دانشجو) در شیوه آموزشی - پژوهشی تا پایان نیمسال سوم و در شیوه پژوهشی، در طول نیمسال اول و پس از تصویب شورای تحصیلات تکمیلی گروه رسمیت می‌یابد و قابل اجرا است.

توضیح ۱۷: دفاع از پیشنهاد ضروری است و مستقل از ارزیابی جامع انجام می‌شود.

الف) متحنین عبارتند از استاد(ان) راهنما، استاد(ان) مشاور، یک یا دو داور (ترجیحاً داخلی) از بین افراد پیشنهادی استاد راهنما به انتخاب شورای تحصیلات تکمیلی گروه.

ب) موسسه موظف است پذیرش و ثبت موضوع رساله دانشجو را به وی ابلاغ نماید.

توضیح ۱۸: تمام فعالیتهای علمی و پژوهشی دانشجو، در مرحله پژوهشی و تدوین رساله باید با هدایت و نظارت استاد راهنما صورت گیرد. به ویژه، فقط مقالاتی به عنوان مقالات مستخرج از پایان نامه تلقی می‌شوند که در چارچوب پیشنهاد بوده و مورد تأیید استاد راهنما باشند. دانشجو موظف است در هر زمانی که استاد راهنما تعیین کند، نتیجه تحقیقات خود را به وی گزارش نماید. دانشجو باید هر سال گزارشی از بررسی‌ها و نتایج تحقیقات خود در قالب سخنرانی در گروه ارائه نمایند.

ماده ۷ - ارزیابی جامع:

ارزیابی جامع به منظور احراز قابلیت‌های آموزشی و پژوهشی دانشجو است که در شیوه آموزشی - پژوهشی، دانشجو باید با نظارت معاون (آموزشی) مؤسسه در یک آزمون که شامل دو یا سه درس اصلی به انتخاب استاد راهنما و تصویب شورای تحصیلات تکمیلی گروه است، شرکت کند. این آزمون باید به گونه‌ای باشد تا توانمندی، تحلیل و استنباط دانشجو از نظر استاد(ان)

راهنما و استاد(ان) مشاور و دو تا سه نفر از اعضای هیات علمی از بین اعضای پیشنهادی استاد راهنما به انتخاب شورای تحصیلات تکمیلی گروه برای آغاز فعالیت پژوهشی سنجیده شود و در شیوه پژوهشی، احراز قابلیت‌های پژوهشی دانشجو، براساس روند پیشرفت فعالیت‌های پژوهشی دانشجو است که در پایان هر دو نیمسال تحصیلی از سوی کمیته راهبري سنجیده می‌شود.

توضیح ۱۹: ارزیابی جامع هر گرایش در يك تاریخ ثابت و مشخص در هر شش ماه برگزار می‌شود و باید همه دانشجویان يك گرایش با هم در ارزیابی شرکت نمایند.

توضیح ۲۰: در صورتی که دانشجو در طول دوره تحصیل مقاله ای پذیرفته یا چاپ شده در يك مجله علمی-پژوهشی معتبر (و دارای تمام شرایط ذکر شده در دستورالعمل اجرایی مربوطه) داشته باشد می‌تواند از ارزیابی جامع (کتبی-شفاهی) معاف یا به عبارتی دیگر قبول شده تلقی گردد.

تبصره ۱۲: میانگین نمرات دانشجو در شیوه آموزشی - پژوهشی در ارزیابی جامع نباید کمتر از ۱۶ باشد. دانشجویی که میانگین ارزیابی جامع وی کمتر از ۱۶ باشد، تنها يك بار دیگر می‌تواند در ارزیابی جامع شرکت کند.

توضیح ۲۱: در صورت عدم قبولی دانشجو در اولین ارزیابی جامع، وی باید حداکثر تا پایان نیمسال بعد در ارزیابی کامل جامع دوم شرکت کند و در صورت قبولی، دوره را ادامه دهد در غیر این صورت از ادامه دوره دکتری محروم خواهد شد.

تبصره ۱۳: میزان پیشرفت فعالیت‌های پژوهشی دانشجو در شیوه پژوهشی به صورت "قابل قبول" و "غیر قابل قبول" سنجیده می‌شود. در صورت احراز درجه "قابل قبول" از سوی کمیته راهبري، دانشجو می‌تواند به فعالیت های پژوهشی خود ادامه دهد.

تبصره ۱۴: چنانچه میزان پیشرفت فعالیت‌های پژوهشی دانشجو در شیوه پژوهشی از سوی کمیته راهبري "غیر قابل قبول" سنجیده شود، تنها يك نیمسال به وی فرصت داده خواهد شد تا روند فعالیت‌های پژوهشی خود را به سطح "قابل قبول" ارتقاء دهد. در غیر این صورت، از ادامه تحصیل محروم خواهد شد.

ماده ۸: دانشجو پس از تدوین رساله و تأیید استاد راهنما و به شرط کفایت دستاوردهای علمی رساله (چاپ حداقل يك مقاله برای دانشجویان در شیوه آموزشی - پژوهشی و دو مقاله برای دانشجویان شیوه پژوهشی در مجلات علمی - پژوهشی دارای نمایه معتبر بین‌المللی و همچنین در شیوه پژوهشی، باید استاد راهنما، مسئولیت کفایت کار انجام شده دانشجو را برای پاسخگویی به کارفرما یا دستگاه اجرایی بپذیرد)، موظف است در حضور هیأت داوران از رساله خود دفاع کند.

توضیح ۲۲: هر دانشجوی دکتری باید برای فارغ التحصیلی ۲ نسخه چاپی (برای استاد راهنما و کتابخانه دانشکده) و CD هایی شامل فایل PDF رساله برای استاد(ان) مشاور، داور و کتابخانه مرکزی فراهم نماید. تعداد نسخه‌های چاپی متناسب با تعداد استادان راهنما یا تقاضای استادان مشاور برای دریافت نسخه چاپی قابل افزایش است.

توضیح ۲۳: فارغ التحصیلی کلیه دانشجویان تحصیلات تکمیلی منوط به اخذ گواهی پژوهشگاه اطلاعات و مدارک علمی ایران از طریق کتابخانه مرکزی دانشگاه فردوسی است.

تبصره ۱۵: در شرایط خاص و در صورتی که دانشجویان هر دو شیوه از تولید دانش فنی، ثبت اختراع، اکتشاف و نوآوری ارزیابی و تأیید شده توسط مراجع ذیصلاح علمی، آثار بدیع هنری، کتاب تألیفی و تصنیفی «مورد تأیید دستگاه متقاضی» برخوردار باشند پس از تأیید هیأت داوران و شورای تحصیلات تکمیلی گروه از ارائه مقاله معاف خواهند بود.

تبصره ۱۶: نحوه تشکیل و شرح وظایف هیأت داوران، چگونگی دفاع از رساله و احراز کفایت دستاوردهای علمی رساله، تابع دستورالعملی است که به تصویب شورای مؤسسه رسیده باشد.

تبصره ۱۷: ترکیب هیأت داوران عبارت است از: استاد (ان) راهنما، استاد (ان) مشاور، نماینده تحصیلات تکمیلی، ۳ نفر عضو هیأت علمی در رشته مربوط با مرتبه حداقل استادیاری به انتخاب شورای تحصیلات تکمیلی گروه یا شورای آموزشی و یا پژوهشی پژوهشکده به عنوان داور که باید یک یا دو نفر از آنان از مؤسسه‌های خارج از مؤسسه مجری با مرتبه حداقل دانشیاری باشد. در شیوه پژوهشی، دستگاه متقاضی می‌تواند یک نفر را به عنوان استاد مشاور معرفی کند که مشاور دانشجوی در دفاع و داورها باشد و به عنوان عضو هیأت داوران در جلسات حضور داشته باشد.

توضیح ۲۴: اظهار نظر کتبی داور خارج از مؤسسه بعد از تأیید یکی از داوران داخلی مبنی بر قابل قبول بودن رساله، برای تشکیل جلسه دفاع از رساله لازم می‌باشد.

ماده ۹ - ارزیابی رساله براساس کیفیت علمی پژوهش انجام شده، میزان نوآوری، چگونگی دفاع از یافته‌های پژوهشی و نحوه نگارش انجام می‌شود و نتیجه آن به یکی از دو صورت زیر تعیین می‌شود:
الف) قبول (در یکی از سطوح: عالی، بسیار خوب، خوب)
ب) غیر قابل قبول

توضیح ۲۵: ملاک تصمیم‌گیری درخصوص رد یا قبول رساله همچنین درجه آن میانگین نمرات بدون وزنی است که هر یک از اساتید راهنما و مشاور و نیز داوران حاضر در جلسه به طور مستقل به دانشجوی می‌دهند. در این مجموعه اساتدان راهنما (در صورت تعدد) در مجموع یک رأی و اساتدان مشاور نیز در مجموع یک رأی خواهند داشت.

توضیح ۲۶: امتیاز پایان‌نامه به شرح ذیل مشخص می‌گردد:

الف) از نمره ۱۹ به بالا با درجه عالی

ب) از نمره ۱۷/۵ تا ۱۸/۹۹ با درجه بسیار خوب

ج) از نمره ۱۶ تا ۱۷/۴۹ با درجه خوب

توضیح ۲۷: با توجه به ضرورت ارتقا کمی و کیفی پژوهش و تحصیلات تکمیلی در دانشگاه موارد ذیل باید رعایت گردد:

برای دریافت درجه عالی (نمره ۱۹ و به بالا) رساله‌های دکتری علاوه بر ویژگی‌های رساله و نحوه دفاع، پذیرش یا چاپ حداقل:

الف) ۱ مقاله ISI و ۱ مقاله علمی پژوهشی (که حداقل یکی از آنها خارج از دانشگاه فردوسی مشهد باشد) و هر دو مرتبط با رساله باشند برای رشته‌های

موجود در دانشکده های علوم پایه، علوم ریاضی، کشاورزی، دامپزشکی و مهندسی ضروری است.

ب) ۱ مقاله ISC و ۱ مقاله علمی پژوهشی (که حداقل یکی از آنها خارج از دانشگاه فردوسی مشهد باشد) و هر دو مرتبط با رساله باشند برای سایر رشته ها ضروری است.

توضیح ۲۸: هیچ کسر نمره ای به ازای تمدید سنوات تحصیلی دانشجویان دکتری صورت نمی پذیرد.

تبصره ۱۸: چنانچه رساله دانشجو «غیر قابل قبول» ارزیابی شود، بنا به تشخیص هیأت داوران، دانشجو مجاز است طی حداکثر شش ماه، به شرط اینکه از حداکثر مدت مجاز تحصیل بیشتر نشود، اصلاحات لازم را در رساله به عمل آورد و صرفاً برای یک بار دیگر از آن دفاع کند.

توضیح ۲۹: تاریخ فارغ التحصیلی دانشجو، تاریخ دفاع قابل قبول از رساله در چارچوب مقررات می باشد.

ماده ۱۰- دانشجو پس از گذراندن واحدهای درسی و کسب درجه «قبول» از رساله خود به دریافت درجه دکتری نائل می شود.

تبصره ۱۹: مدرک دوره دکتری حسب مورد با ذکر شیوه (آموزشی - پژوهشی یا پژوهشی) صادر می شود.

توضیح ۳۰: چاپ رساله های دکتری بلامانع است. اما ضروری است طبق ضوابط مصوب کمیته انتشارات دانشگاه فردوسی مشهد عمل شود و نویسنده (ها) در مقدمه ذکر نمایند که این اثر مستخرج از پایان نامه ارشد یا رساله دکتری در دانشگاه فردوسی مشهد می باشد. ضمناً اسامی اساتید راهنما و مشاور نیز در مقدمه ذکر گردد.

ماده ۱۱ - مدت مجاز تحصیل در دوره دکتری در شیوه آموزشی، پژوهشی حداقل سه سال و نیم و حداکثر چهار سال و نیم و در شیوه پژوهشی حداقل ۳ سال و حداکثر ۴ سال است و در صورت ضرورت به پیشنهاد استاد راهنما و تأیید شورای تحصیلات تکمیلی گروه ذیربط، در هر دو شیوه می توان حداکثر تا یک نیمسال تحصیلی به این مدت افزود.

توضیح ۳۱: در مواردی که دانشجوی دکتری نیاز به تمدید سنوات دارد، باید درخواست خود را حداقل یک ماه قبل از پایان نیمسال مجاز به اداره آموزش واحد مربوطه تحویل دهد. انتخاب واحد رساله وی منوط به تأیید تمدید سنوات خواهد بود.

تبصره ۲۰: در صورتی که دانشجو بنا به عللی خارج از اختیار خود و یا بروز مشکلات غیرقابل پیش بینی، در حداکثر مدت مجاز موفق به اتمام تحصیل نشود، به پیشنهاد استاد راهنمای دانشجو و تأیید شورای تحصیلات تکمیلی گروه، کمیسیون بررسی موارد خاص بر حسب مورد با حضور استاد راهنما، وضعیت دانشجو را بررسی می کند و متناسب با فعالیت های کمی و کیفی و علمی دانشجو، در مورد مدت و نحوه ادامه تحصیل یا اخراج او تصمیم گیری خواهد کرد. براین اساس، مدت مذکور جزو حداکثر مجاز مدت تحصیل دانشجو محسوب می شود.

توضیح ۳۲: عدم ثبت نام یا ثبت رساله در زمان مقرر، به منزله انصراف دانشجو از تحصیل تلقی می شود. در موارد استثنائی که دانشجو عذر موجه داشته باشد می تواند، با موافقت شورای تحصیلات تکمیلی گروه و تأیید

کمیسیون موارد خاص دانشگاه و با توجه به حداکثر مدت مجاز تحصیل، حداکثر تا دونیمسال از مرخصی تحصیلی استفاده کند.

توضیح ۳۳: دانشجوی موظف است پس از اخذ رساله در هر نیمسال واحد رساله را انتخاب نماید.

ماده ۱۲ - در موارد زیر دانشجوی از ادامه تحصیل در دوره دکتری محروم می‌شود:

الف) میانگین کل نمره‌های درسی دانشجوی (با رعایت تبصره ۹) کمتر از ۱۶ شود.

ب) رساله دانشجوی (با رعایت تبصره ۱۸) و دفاع مجدد «غیرقابل قبول» ارزیابی شود.

ج) مدت مجاز تحصیل دانشجوی (با رعایت تبصره ۲۰) به پایان برسد.

د) صلاحیت علمی دانشجوی برای استمرار فعالیت پژوهشی پس از دو ارزیابی جامع (با رعایت تبصره ۱۴) احراز نشود.

تبصره ۲۱: در صورت محروم شدن یا انصراف دانشجوی از ادامه تحصیل در دوره دکتری، مؤسسه مجاز است با رعایت ضوابط و مقررات مربوط، صرفاً گواهینامه‌ای را براساس کارنامه تحصیلی دانشجوی صادر کند.

ماده ۱۳ - این آیین‌نامه در برگزیده اصول کلی و ضوابط اصلی دوره دکتری است و مؤسسه موظف است، شیوه نامه‌های اجرایی را به گونه‌ای تدوین کند که ضمن تحقق اصول کلی آیین‌نامه، شروطی مغایر با آیین‌نامه برای دانش‌آموختگان ایجاد نشود.

تبصره ۲۲: تفسیر مواد این آیین‌نامه بر عهده معاونت آموزشی دانشگاه است و در موارد مربوط به ارزیابی رساله و قابلیت‌های پژوهشی با هماهنگی معاونت پژوهشی است.

ماده ۱۴ - «وزارت» و مؤسسه به تناسب وظایف خود، شیوه نامه‌های نظارت بر اجرای دوره دکتری را تنظیم و بر نحوه اجرای این آیین‌نامه و شیوه نامه‌های اجرای آن نظارت می‌کنند.

ماده ۱۵ - این آیین‌نامه مشتمل بر یک مقدمه، ۱۵ ماده و ۲۲ تبصره در جلسه ۷۷۵ مورخ ۸/۸/۸۹ شورای برنامه‌ریزی آموزش عالی تصویب شد و برای دانشجویانی که از سال تحصیلی ۹۱-۱۳۹۰ و پس از آن در دوره دکتری پذیرفته می‌شوند، لازم الاجراء است و از تاریخ اجراء کلیه بخشنامه‌ها و آیین‌نامه‌های مغایر با این آیین‌نامه لغو می‌شود.

توضیح ۳۴: مدیران محترم گروه‌های آموزشی و معاونین محترم (آموزشی) دانشکده‌ها مسؤول نظارت بر حسن اجرای مقررات این آیین‌نامه و توضیحات آن می‌باشند. هرگونه حذف، اضافه یا تغییر در مفاد این آیین‌نامه و توضیحات آن در شورای تحصیلات تکمیلی گروه‌های آموزشی، باید قبل از اجرا به تأیید شورای آموزشی یا تحصیلات تکمیلی دانشکده مربوط و سپس شورای تحصیلات تکمیلی دانشگاه برسد.